

dFERIA

2024

MARTXOA
11-14
MARZO

DONOSTIA / SAN SEBASTIÁN

XXX. ARTE ESZENIKOEN FERIA
FERIA DE ARTES ESCÉNICAS

MAHAIAK

MESAS

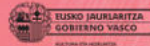

Ane Pikaza

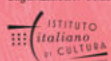
UTOPIA

Antolatzailea / Organizador

Babesleak / Patrocinadores

Laguntzaileak / Colaboradores

dferia.eus

“MIRADAS CRUZADAS. LAS ARTES ESCÉNICAS EN ACCIÓN” ONDORIOAK

“**El teatro, patrimonio y herencia común en la era de la inteligencia artificial**”, Bogotako Antzoki Nagusiko zuzendari **Ramiro Osorio** moderatzailearekin eta parte-hartzaile hauekin: **Ana Graciani**, dramaturgoa eta SGAEko arte eszenikoen zuzendari instituzionala, **Gianni Forte**, Biennale de Venezia, **Santiago Herrero**, AECID kultura zuzendaria, **Jesús Cimarro**, Pentacióneko presidentea, **Gonzalo Ubani**, Cuyás Antzokiko zuzendaria eta **Paco Negro**, eszena zuzendaria.

Eta “**¿Por qué es necesario programar danza?**”, **María Pagés** koreografoa izan zen moderatzailea eta parte-hartzaileak hauek: **Daniel Abreu** koreografoa, **Iratxe Ansa** koreografoa, **Goyo Montero** koreografoa, **Patricia Guerrero** Andaluziako Ballet Flamenkoaren zuzendaria eta **Paraskevi Tektonidou**, Atenasko Jaialdia.

El Arbi El Harti espainiar literaturako katedradun, poeta eta antzerkigileak zuzendutako topaketa hau Victoria Eugenia Antzokian burutu da, dFERIAren barruan, Fuenlabradako María Pagés Koreografia Zentroak eta Donostia Kulturak antolatua. Bertan, antzerkiaren eta dantzaren mundutik datozen pertsona ospetsuak bildu dira, arte biziak defendatzeko asmoz, arte horiek modu liluragarrietan elkartzen diren mundu batean. Arteek giza esentzia harrapatu ez ezik, beste diziplina artistiko batzuk inspiratu eta aberastu ere egiten dituzte; zentzu horretan, beren etorkizuna eta dakarten guztia defendatzeko helburu komunarekin biltzen dira, beren funtsezko hiru elementuak babestuz: agertokia, interpretazioa eta publikoa; betiere dFERIA bezalako aliatuak izanda, bakoitzaren ahalegina baloratzuz.

Antzerkiari buruzko hausnarketa-mahaiko partaideek taxutzen dute dinamika, oro har eremu eszenikoa globalizatuz, gizarte dinamiko baten proposamenetik abiatuta.

Hala ere, dena distopikoa edo fikziozkoa den gizarte dinamiko eta aldakor batek eskatzen dituen erantzukizunak gorabehera, hausnarketa egin beharra dugu. *Zertarako egiten dugu antzerkia?* Pandemiaren, oinaze amaigabeen artean, azken finean, konpontzeko zaila den mundu batean mugatutako gizarte bat, premisa horren pean egiteko funtsezkoa, bost (5) ideiatan kokatzen da, arte eszenikoei buruz hausnartzeko, publikoaren eta artisten arteko gertakari gisa, gizarte eztabaidagarri baten eguneroko monotoniari aurre egiteko:

1. Zuzentzen ditugun erakunde horiei zer eredu eman nahi diegun definitzea: finantza-, gizarte- eta ingurumen-jasangarritasuna; antzerki erabat berdeari balioa ematea, espazio artistiko, interaktibo eta desberdin bat bilatzeko ekimena, baina, batez ere, ingurumenarekiko adikorra.

2. Pentsamendua sortzeko eta garatzeko espazioak ahalbidetzea, herritar berriei eragiteko. Horrela, antzerkiak funtzio soziala betetzen du, normalean munduaren aurrean ezezagunak edo ikusezinak diren arazoei ahotsa ematen dielako.
3. UNESCOk ezarritakoaren arabera, oinarritzko arteen espazioak aintzatestea. Bi motatakoak dira: tradizioak, ahozko adierazpenak eta gizarte-usadioak aitortzen dituen elementu kultural gisa; eta eskualdeen herentzia kultural osoa.
4. Arte eszenikoek egia eraikitzea nola garamatzaten hausnartzea, ondasun eta zerbitzu kulturaletan ekitate baldintzetan eragiteko.
5. Arteen baldintza horien bitartez, bake- eta elkarrizketa-giroa sortzen saiatzea, *ez baitago etorkizunik egirik ez badago*.

Espainiako eszenatoki, antzoki eta ekoizpenetarako, arazo bat sortzen da horien egokitzapenaren inguruan, duten egituragatik eta historiaren eta ingurumenaren mesederako espazio sostengagarrien ezarpenaren arteko bateraezintasunagatik.

Ingurune horiek egokitzeak kostu bat du jasangarritasunaren eta efizientziaren alde energia aurreztearen inguruan. Lehenik eta behin, hizkera iraultzailea proposatzen da, eta bere sektorea botere publikoekin batera egindako itun baten bidez kudeatu behar da, aplikatzeko. Trantsizioak presazkoa eta berehalakoa izan behar du, artearen espazioen rolak eredugarriak izan behar du gure gizarteari begira.

Gaur egun, urteetako arkitektura historikoa suntsitzeko moduari buruzko eztabaida dago, kontserbazio-idea horri sostengua emateko. Era berean, eredu horrek eskatzen du garai berrietako antzokiak komunitatean errotzea, komunitateak modu aktiboan eta kontzientean parte har dezan arte eszenikoetan. Espazioek jendearentzat irekita egon behar dute.

Orduan, galderak izango liriateke: *Nola egin antzerkia, nola bete barrez, negarrez eta egiaren transmisioaz, gizartearen arrakala eta zaurietatik abiatuta?*... Generoa da gidatzen duen ibilgailua, zalantzarik gabe. Horrela, zalantza bat sortzen da: Zer irizpide dute programatzaileek edo ekoizleek arte eszenikoak indar bizi bihurtzeko? Zer kontatu nahi dugu? Gizarteari entzun behar diogu? Bakarrik utzi behar dugu buru pentsalari/arrazionala, transmititu nahi duguna sortzeko? Ardura izugarria da.

Bizi garen munduan, sormenaren bultzadak hutsaltzen dituen bidea da produktibitatea. Pandemiatik, kulturari eta hezkuntzari garrantzia kendu zaie, ezinbestekoak ez direlako. Orduan, ikuspegi horretatik, zalantza bat sortzen da artista gisa: Zein garrantzitsua da antzerkia eta zergatik kultura eta sorkuntza ez dira ezinbestekoak eta beharrezkoak? Zein garrantzitsua da antzerkia sorkuntza-gune gisa? Nola eraman aurrera ekintzak antzerki garaikidea beharrezkoa izan dadin?

Nola lor ditzakegu burutzen zailak diren antzerkiko proiektuak? Antzerkia, gaur egun, Troiako Zaldia bezalako eszenatokia da, eta bertako artistek ideiak desafiatu eta esploratzen dituzte, utopiari lotutako irudimenezko mundu hori sortu eta birsortzen dute.

“*Antzerkiak errealitatea mugitzeko, inspiratzeko eta kritikatzeko plataforma bat asma dezake*”. Alegatu horrek honela definitzen du antzerkia, publiko, lengoaia eta diziplina guztiei zuzendutako proposamenen eskaintza dibertsifikatu eta berdintasuna ordezkatzeko duten botere dinamikak defendatzeko gunea.

Antzerkiko proiektu ibiltariak parekotasun dinamika bat eskatzen dute, non antzerkigileek eta zuzendariak gizonen eta emakumeen 50/50en parte-hartzea eskatzen duten; bestalde, gizarte aldakor honek eredu misto bat eskatzen du, emakumeek idatzitako ekoizpenen eklosioari ahotza emateko. Azken honek indar handiagoa hartzen du arte eszenikoetan, eta, horrela, publikoak eta pribatuak parte hartzea eskatzen du, baldin eta bi aldeek arauak argi badaude. Era berean, erantzunkidetasuna garai berrien garapen azkarrera egokitu behar da, inbertsio handiagoen premisapean, oinarri komunikatuen sare bat sortuta.

Laburbilduz, galdera eta itxaropenei dagokienez, parte-hartzaileek honako hauek proposatzen dituzte:

- Mugimendu ekologista aldarrikatzea.
- Ekoizpenen parekotasuna (eredu mistoa).
- Gazte emergenteei laguntzea eta talentuaren errentagarritasun hobea lortzea.
- Espainia hustuan turismo kulturala egitea eta aldi berean antzerkia agertoki irisgarri eta konbergenteetara eramatea.
- GJHak berrikustea.
- Jasangarritasuna antzerki-ekoizpenetan

Modernitatean sartu zen azkeneko artea antzerkia izan zen, hemeretzigarren mendeko kontzeptu baten oinordekoa dela kontuan hartuta, kostata uztartu ahal izan dituen *zertarako balio du* eta *nola bihurtu errentagarri*. Hala, hausnarketa egitea eskatzen digu horrek bere biziraupenari eta publikoarengana irekitzeko eta lotura berdinek gabea biziarazteko beharrari buruz.

Sektoreko profesionalak, 2024ko martxoaren 10ean **dantzako lan-mahai**etara gonbidatuta, ideia honetatik abiatzen dira: adierazpide artistiko gisa dantzaren sugarra bizirik mantentzeko, aurre egiten ari zaion zailtasunetan jarri behar da arreta, haiek arintzeko eta mugimendudun gorputzaren lengoaiari ahotsa ematen dion gizakiaren ideia utopikoarekin jarraitzeko.

Izaki utopikoak garelara, adierazpide artistiko gisa dantzaren sugarra bizirik mantentzen dugula abiapuntutzat hartuta, Espainian zailtasunak izaten ari da, eta horien proiektzioa eta aitortpena ez dator bat konpainiei emandako eskubide eta laguntzekin. Dantzaren sarea irregularra da, programazioan bere lekua aurkitzeko zailtasunak ditu oraindik. Datuak hartuko ditugu kontuan narriadura hori berresteko. Espainian, 1999an, 4.362 dantza emanaldi egin ziren, eta datu berri gisa, 2022an, 1.820. Orduan, galdera hau sortzen zaigu: *Zergatik programatu dantza?* Sorkuntzaren, ekoizpenaren eta banaketaren mundua husten ari zaigu, eta, azkenik, promozioarena. Hala, faktore horiek erantzun ahal diote galderari, eta aldi berean itxaropen eta zalantza berriak zabaldu, esaterako: Ezagutzen dugu dantza lanbide gisa? Eta bere ñabardurak? Horretarako, zentzu praktikoa definitu behar dugu dantza, egungo egoerara hurbiltzeko:

- Behar bat eta komunikabide bat da, hitzik gabea.
- Eskualdeen identitate kulturalaren parte da.
- Gorputzaren eta gizartearen identitatea adierazten du.
- Aniztasunaz eta folkloreak hitz egiten du.
- Bizi-estilo bat da eta bertan biziraule bat da dantzaria, arrazoimenetik eta artearekiko konpromisotik eta maitasunetik harago doana.

Nola ezagutzera eman dantza gizarteari lotzeko? Errutina bat egon behar du arte hau nabarmentzeko, publikoarekin lotuz, artisten eta ikusleen arteko konexioa sortuz, eta, gainera, egitura egonkor bat sortu behar du, dantzak programatzen dituen konpainia sendo bat, alegia. Hala ere, tamalez, kulturatik bereizten duten egitura juridiko burokratikoaren mende dago hori.

Espainian maila artistikoa izan arren, ez dago Estatu itunetik eta kultura arautzeko esparrurik, ez dugu kultura haztea eragozten duen egiturarik; era berean, egitura politikoek eragina dute dantzaren garapenean, kultura ez baitu ulertzen guztion ondasun gisa, helburu politikoekin baizik. Oro har, herrialdean ez dago eraldaketa kultural irmorik, berez dantzatik elikatzen denik, sortze lanean aurrera egiteko eta horrela publikoarengana sakonago iristeko. Azken finean, sistema agortuta eta gaixorik dago, eta sortzaileen lana da, sektore gisa, sistema birplanteatzea eta egungo beharretara egokitzea.

Artea egiteko bizirik iraundako modu bat bilakatu da dantza, sistemara egokitu garelako eta gorakada galdu dugulako. Europan, oro har, errealitatea hauxe da, emanaldiak murriztu egin dira eta horrek garestitu egiten du bere garapena.

Dantza hezkuntzaren ikuspegitik maila guztietan ezagutzera emateko, honako hauek egin behar ditugu:

- Babesle aktiboetan tematzea.
- Dantza publiko dibergenteetara eramatea, ikusle desberdinen interesa piztea.
- Eskoletan ikusle berriak sortzea; horrek publikoari begira programa orekatzea eskatzen du.
- Dantzaren ikerketa-arloak sortzea.
- Ordezko diskurtso bat sortzea; modernoak izan nahi dugu, eta gauzak egiteko moduak aldatu.
- Dantza pedagogiaren arloan ezartzea, *curriculumean* arte bakar gisa kontuan hartuta, hau da, eskolak emateko unean beste arte batzuetatik bereizita, haurtzarotik errotu dadin.
- Erakunde publiko eta pribatuetatik aurrekontuak sortzea, kontratu finkatuak eta soldata duinak dituzten dantzarientzat.
- Dantza gizakiaren berezko aldaketa eta balioen eragile gisa ezartzea.
- Helburu bakar batekin lan egitea: identitatea eta jarraitutasuna, dantzaren etorkizunari indarra emateko.
- Marketineko estrategiak sortzea dantza-eskola eta konpainientzat.
- Dantzako artista berrientzat inskripzio-jardunaldi irekiak sortzea.
- Laguntza-sistema bat sortzea, denboran aurrekontu jasangarriak dituzten ekitaldiak planifikatu ahal izateko.
- Dantza-ekitaldietan egitura programatikoan oreka eta jarraitutasuna ezartzea.

“Etorkizuneko dantzak ez du mugarik, adierazpide eszeniko berriei bidea irekitzera dator, eta horrek ez du ez inor axolagabe utziko; gonbidapen bat da, beste gorputz batzuekin lankidetzan aritzeko dei bat”; dantzak bizirik iraun dezan, mundu errealarekin lotu behar dugu, bere arriskuei eta indar galerari aurre eginez, eta hortxe datza guztion erronka.